

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาช่วยพัฒนาคุณภาพของพลเมืองให้เป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา กล่าวคือ ถ้าประเทศไทยประชาชนได้รับการศึกษาดี มีพื้นฐานการศึกษาสูง ก็ย่อมจะเป็นแรงผลักดันให้ประเทศไทยพัฒนาและเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ จึงตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษา และพยายามที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา ระบบการเรียนการสอน ให้สอดคล้องและทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีต่าง ๆ

ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชาชนพลเมืองนั้น ก่องคำเนินการทุกระดับการศึกษา ทั้งนี้จะต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ที่สำคัญที่สุดก็คือครู เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการให้การศึกษาแก่ประชาชนพลเมืองทุกระดับการศึกษา ครูเป็นผู้ให้ความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนให้การอบรมบ่มนิสัยแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ ทั้งนี้วิจิตร ศรีสะอ้าน (2514 : 5 - 10) ได้กล่าวว่า "ครูคือหัวใจของการพัฒนาการศึกษาทั้งหลายทั้งมวล ถ้าครูอยู่ในสภาพที่คอยพัฒนาไซ้ ก็อย่าหวังเลยว่า เยาวชนของชาติจะไม่พลอยคอยพัฒนาไปด้วย" ด้วยเหตุนี้ สถาบันการผลิตครู จึงต้องผลิตครูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง เพื่อกระทำหน้าที่ดังกล่าวให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สถาบันที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตครูปัจจุบันนี้มีหลายสถาบัน รวมทั้งวิทยาลัยครู ซึ่งทำหน้าที่ผลิตครูไปทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่บุคคลทุกระดับ ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2518 มาตราที่ 5 ได้กล่าวไว้ว่า (พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2518 ราชกิจจานุเบกษา 27, กุมภาพันธ์ 2518 : 24) "ให้วิทยาลัยครูเป็นสถาน การศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิชาการ และผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ทำ การวิจัยส่งเสริมวิชาชีพและวิทยฐานะของครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา

ทำนุบำรุงวัฒนธรรมและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม"

การผลิตรายของสถาบันการฝึกหัดครูนั้น ยังมีจุดประสงค์ที่จะปรับปรุงครูให้มีคุณภาพ ใฝ่มาตรฐาน เหมาะกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจน เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ในระดับที่วิद्यูชนจะพึงปฏิบัติได้ และมีลักษณะสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยและการปกครอง แบบประชาธิปไตย

สถาบันฝึกหัดครู มีความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งผลิตครู จึงควรมีนโยบายผลิตครู ที่มีคุณภาพและสมรรถภาพที่ดี คือจะต้องพยายามฝึกอบรมนักศึกษาครูให้เป็นคนที่เป็นผู้ที่มีความรู้ดีและเป็นครูที่ดี เพื่อจะไ้ออกไปปฏิบัติหน้าที่ครูอย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกอบรมครู เป็นแนวทางที่สำคัญประการหนึ่งที่จะพัฒนาสมรรถภาพในการทำงานของครูให้สูงขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต อีกทั้งจะช่วยพัฒนาพฤติกรรม ทักษะ ทศนคติ และความรู้อื่นให้เหมาะสมกับงานที่พัฒนาไปตามลำดับ ซึ่งอาจจะทำได้ทุกโอกาส อาจจะเป็นการอบรมก่อนประจำการ หรือ ระหว่างประจำการ

การอบรมครูประจำการนั้น เจริญผล สุวรรณโชติ (2521 : 63) ได้ให้ความหมายสรุปไว้ว่า คือการนำเอาผลิตผล หรือบุคคลากรกลับเข้าสู่สถาบันที่เป็นแหล่งผลิต อีกครั้งหนึ่ง จะช่วยให้ครูเพิ่มพูนความรู้ มีความสามารถ ความชำนาญ และความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านการสอนและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ประเด็นที่ 4 อุดมัย (2525 : 4) ได้สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับนโยบายหลักในการพัฒนาการศึกษา ก่อนหนึ่งว่า "มุ่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษา โดยเน้นปรับปรุงระบบการดำเนินงานอันได้แก่ การวางระบบ การตรวจมาตรฐาน และวิทยฐานะ การติดตามประเมินผล และการนิเทศ- การศึกษา การปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหา สาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสม"

กรมการฝึกหัดครูได้มีนโยบายในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายหลักในการพัฒนาการศึกษาทั้งกล่าวข้างต้น โดยเน้นความสำคัญของการติดตามผล เพื่อประเมินคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งกล่าวไว้ในข้อ 10 ของนโยบาย การฝึกหัดครู (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524 : 21) ว่า "ส่งเสริมให้สถาบัน ฝึกหัดครูทำการศึกษาวิจัย และส่งเสริมการศึกษาวิจัย โดยเฉพาะเน้นการติดตามผล ประเมินคุณภาพ ของผู้สำเร็จการศึกษา และประสิทธิภาพของการฝึกหัดครู"

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรปริญญาตรีของสภาการฝึกหัดครู ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ทั้งคณาจารย์และนักศึกษา ซึ่งจะเห็นได้จากงานวิจัยของ พัฒนา ชิตีเสวี (2521: จ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรปริญญาตรีของสภาการฝึกหัดครู" พบว่า ปัญหาที่ประสบอยู่คือ อาจารย์ไม่สามารถสอนไวยากรณ์หลักสูตรเนื้อหาทั้งหมด การขาดงบประมาณในการปรับปรุงการเรียนการสอน อาจารย์ขาดความกระตือรือร้น ปัญหาทางค่านักศึกษาก็คือบางคนเลือกเรียนภาษาไทยเพราะเห็นว่าง่ายกว่าวิชาอื่น

ในปี พ.ศ. 2523 กรมการฝึกหัดครู ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาค้นคว้าสำเร็จการศึกษาจากสถาบันการฝึกหัดครูที่สอนในระดับประถมศึกษา" พบว่า ความเห็นของครูเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร ในหมวดวิชาพื้นฐาน เห็นว่าวิชาที่มีประโยชน์มากในการเรียนการสอนและการดำรงชีวิต ได้แก่ ภาษาไทย ศิลปการพูด พัฒนาการวัฒนธรรมไทย จิตวิทยาพัฒนาการ สุขวิทยาจิตและจริยศึกษา และในหมวดวิชาการศึกษาวิชาที่ครูเห็นว่ามีความเหมาะสมมากได้แก่ จิตวิทยาการศึกษาพัฒนาการเด็ก ระเบียบวิธีสอนทั่วไป สื่อการสอน ประสพการณ์วิชาชีพ สังคมศึกษา วิธีสอนภาษาไทย การประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ

วิทยาลัยครูสุรินทร์ เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครูแห่งหนึ่งที่ไ้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางรับผิดชอบให้การฝึกอบรมแก่ครูประจำการคือ ได้ดำเนินโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครู หลักสูตรครุศาสตร์-บัณฑิตของสภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519 มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 มีโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนวิชาต่าง ๆ หลายสาขาด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม (วิทยาลัยครูสุรินทร์ 2527: 53 - 56) 5 ประการ คือ

1. เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการให้สนองความต้องการของหน่วยงานการศึกษ
2. เพื่อเป็นการให้บริการทางการศึกษาแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในท้องถิ่นอย่าง เสมอภาค
3. เพื่อเป็นการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการเพิ่มพูนสมรรถภาพและวิทยฐานะของครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ

4. เพื่อยกสถานภาพของวิชาชีพให้สูงขึ้น
5. เพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สูงขึ้น

โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทย เป็นโปรแกรมหนึ่งที่วิทยาลัยครูสุรินทร์ ได้เปิดการฝึกอบรม กว้างเห็นว่ามีผลสำคัญจำเป็นและจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนต่าง ๆ และมีผู้สนใจเข้ารับการฝึกอบรมเป็นจำนวนมาก ความมุ่งหมายของหลักสูตร (กรมการฝึกหัดครู 2529: 105) โปรแกรมนี้มี 7 ประการ ได้แก่

1. ให้ตระหนักว่าภาษาไทยมีความสำคัญเพราะเป็นภาษาประจำชาติและเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยที่จะต้องรักษาไว้
2. ให้มีความรู้และความเข้าใจภาษาไทยอย่างถ่องแท้
3. ให้ตระหนักในคุณค่าของศิลปะการใช้ภาษาและชาวซึ่งในสุนทรียภาพของวรรณกรรมไทย
4. ให้สามารถใช้ภาษาไทยให้เป็นประโยชน์และสอดคล้องกับสภาพบ้านเมืองปัจจุบัน
5. ให้มีนิสัยใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
6. ให้เป็นครูภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพ
7. ให้มีศรัทธาและความภูมิใจในการ เป็นครูภาษาไทย

ในการผลิตและยกระดับมาตรฐานของครู เพื่อให้มีปริมาณและคุณภาพสูงนั้น สถาบันวิชาการศึกษาเห็นว่าคุณภาพเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถ้าผลิตครูที่ไม่มีคุณภาพออกไปทำการสอน ย่อมมีผลเกิดแก่เยาวชนของชาติอย่างใหญ่หลวง ดังนั้นสถาบันที่ให้การศึกษาก็ควรตรวจสอบคุณภาพและผลผลิตของตนอยู่เสมอ โดยอาศัยเทคนิคการติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของโปรแกรมการศึกษาในการผลิตครู

เนื่องจากโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ เป็นโครงการใหม่ ซึ่งสภาการฝึกหัดครูได้ออกระเบียบและกำหนดให้วิทยาลัยครูดำเนินการในปี พ.ศ. 2521 และยังไม่มีการวิจัยเรื่องการติดตามผลในโครงการนี้ โดยเฉพาะการติดตามผลในโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทย ซึ่งวิทยาลัยครูสุรินทร์ได้เปิดการฝึก

อบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทย ในปีการศึกษา 2521 - 2523 มีผู้สำเร็จการฝึกอบรมไปทั้งหมด 3 รุ่น เป็นจำนวน 270 คน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาผลผู้ที่สำเร็จการฝึกอบรมดังกล่าว ว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมเพียงใด และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ปฏิบัติได้เพียงใด ซึ่งจะเป็นแนวทางในการฝึกอบรมปรับปรุงให้บรรลุตามเป้าหมายในการพัฒนาสมรรถภาพครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษามูลค่าศาสตร์บัณฑิตในโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทย วิทยาลัยครูสุรินทร์ ในด้านความรู้ ความสามารถ ความสามารถในการเรียนการสอน ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่การงาน และการปฏิบัติตนในฐานะที่มีอาชีพครู ตามการรับรู้ของตนเองและผู้อื่นซึ่งมีดังนี้

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษามูลค่าศาสตร์บัณฑิตในโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทย วิทยาลัยครูสุรินทร์เป็นการศึกษามูลค่าศาสตร์บัณฑิตในเรื่องต่าง ๆ คือ
  - 1.1 ความรู้ในด้านการเรียนการสอน 3 ด้านคือ ความรู้ในวิชาพื้นฐาน ความรู้ในวิชาเอกและ ความรู้ในวิชาชีพครู
  - 1.2 ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน
  - 1.3 ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่การงาน มี 3 ด้านคือ งานตามระเบียบของข้าราชการ งานอบรมแนะแนว ปกครองนักเรียน และงานบริการชุมชน
  - 1.4 การปฏิบัติตนในฐานะที่มีอาชีพครู

2. ประชากร การวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มประชากร คือ ครูศาสตร์บัณฑิต
รุ่น 1 - 3 จบปีการศึกษา 2523 - 2525 และ ผู้บังคับบัญชาครูศาสตร์บัณฑิต

คำจำกัดความ

การศึกษาค้นคว้า หมายถึง การประเมินความก้าวหน้าของบุคคลในขณะปฏิบัติงาน โดยอาศัยเครื่องมือและกระบวนการในการวัด ในที่นี้เป็นการประเมินความรู้ความสามารถของ ครูศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยครูสุรินทร์

ความนึกเห็น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ หรือการลงความเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งในที่นี้ คือ การลงความเห็นของครูศาสตร์บัณฑิตและผู้บังคับบัญชาในเรื่อง ความรู้ ความสามารถในการด้านวิชาการ การสอน การปฏิบัติงาน ความนึกเห็นต่อวิชาชีพ ปัญหาและข้อเสนอแนะ

วิทยาลัยครู หมายถึง สถาบันฝึกหัดครูในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่เปิดสอนวิชาเอกภาษาไทย ร่วมกับปริญญาตรี

การฝึกอบรม หมายถึง การเรียนการสอนตามหลักสูตรสภาการฝึกหัดครู (หลักสูตรปริญญาตรี)

ครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งครอบคลุมถึงอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนในการศึกษาทุกระดับ ทั้งแก่ระดับอนุบาลถึงมหาวิทยาลัย ผู้ที่ทำหน้าที่บริหารนิเทศการศึกษา ซึ่งได้แก่หัวหน้าสถานศึกษา และผู้ช่วย หัวหน้าการศึกษาในท้องถิ่น ศึกษาพิเศษ หัวหน้าสายวิชา เป็นต้น และผู้ที่ทำหน้าที่บริหารทางการศึกษา ซึ่ง ได้แก่ บรรณาธิการ เจ้าหน้าที่แนะแนว เจ้าหน้าที่โสภิตศึกษา พยาบาล นักวิจัยและวัดผลการศึกษา

ครูศาสตร์บัณฑิต หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทยใ้ปริญญาตรีจากวิทยาลัยครูสุรินทร์ ในรุ่นที่ 1 - 3

ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้ที่ทำงานในสถานศึกษา ในระดับหัวหน้าแผนก หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าสาย หัวหน้าฝ่าย หัวหน้าสถานศึกษา หรือหัวหน้าหน่วยงาน

โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทย หมายถึง โปรแกรมที่กรมการฝึกหัดครูจัดฝึกอบรมตามโครงการอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการตามระเบียบสภาการฝึกหัดครู พ.ศ. 2519

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

1. เป็นข้อมูลในการผลิตบัณฑิตเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทยของวิทยาลัยครูสุรินทร์ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้เพียงใด
2. เป็นประโยชน์ต่อกรมการฝึกหัดครูและวิทยาลัยครูสุรินทร์ในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
3. เป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ปัญหาและปรับปรุงการฝึกอบรม ตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทย
4. เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่จะศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการในโปรแกรมอื่น ๆ ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย